

Innspill til leselyststrategien fra skolebibliotekarer i Bergen

Vi er en gruppe bestående av fire skolebibliotekarer fra barne- og ungdomsskoler Bergen. I nettverksgruppen for skolebibliotekarer i Bergen ble vi enige om å sende inn et innspill.

Å skape leselyst og leseglede er noe vi brenner for i yrket vårt som skolebibliotekarer.

Med dette som bakgrunn kommer våre innspill til leselyststrategien. Vi kommer til å ha fokuset vårt på skolebibliotekene og mulighetene for å skape leselyst blant barn og unge i norske skoler og hjem.

1.Hva mener du/dere er de tre største utfordringene knyttet til lesing og leselyst?

1) Skolebibliotekene er de eneste som har mulighet til å nå alle barn uansett alder, sosial klasse og kultur og gi dem tilgang på et bredt utvalg av bøker som er gratis og tilgjengelig. I dag er det likevel ikke slik. Det er svært store forskjeller i skolebibliotekene i landet. Skoler som mangler skolebibliotek eller skolebibliotek som ikke blir tatt i bruk på en god måte, vil ikke kunne legge til rette for leselyst på lik linje med skoler med et velfungerende skolebibliotek. Elevene må få et bredt utvalg av bøker og samlingen må oppdateres og fornyes jevnlig. På skolene må det også skapes en kultur for lesing, noe som en skolebibliotekar med kompetanse og interesse for feltet kan bidra mye med.

2) Skjermbruk er en stor utfordring og konkurrent til lesing av bøker. Lesing på skjerm skjer i korte snutter/bolker og man blir stadig distraherert. Både barn og voksne har problemer med holde fokus og konsentrasjon slik som de trenger ved langlesing i bøker. Barn som har vokst opp med mye skjermbruk både i hjemmet og på skolen, vil ofte foretrekke skjerm framfor bøker, blant annet fordi det gir en lettere form for underholdning. Barna mister mye ved å ikke lese bøker, som det å danne seg egne bilder i hodet og å sette seg inn i andre personers liv. De får også dårligere evne til fokus og konsentrasjon.

3) Tid er også en stor utfordring. Det er ofte et tett program med mye aktivitet i skolen. På skolen er det ikke nok med litt lesing her og der, for å kunne oppleve leselyst- og glede. Elevene trenger tid til å være på skolebiblioteket og de trenger en skolebibliotekar med kompetanse. Skolebibliotekaren trenger igjen tid til å bruke sin kompetanse til å veilede, motivere og hjelpe elever og lærere i arbeidet med å skape leselyst. Barna trenger også tilgang til bøker når de er hjemme, enten fra et skolebibliotek eller fra foreldre som kjøper eller låner bøker med barna. Foreldre må sette av tid til at barna får lese i hektiske hverdager med mange aktiviteter og mye skjermbruk, og foreldre bør sette av tid til å lese høyt for barna sine. De trenger foreldre som tar seg tid til å lese bøker selv, som gode forbilder for barna sine.

Hva vil være de tre viktigste målgruppene for strategien?

- 1) Barnehagebarn, skolebarn og ungdom, med spesielt fokus på gutter
- 2) Lærere, skolebibliotekarer og foreldre
- 3) Skoleledelse, med øremerkede midler og **nasjonale** retningslinjer for skolebibliotek

Hva bør de tre viktigste tiltakene i strategien være?

- **Det første som må gjøres er å definere hva et skolebibliotek skal være, hva det skal inneholde og hvordan det skal brukes. Den nasjonale opplæringsloven må sikre alle barns rett til et godt skolebibliotek med det som trengs av ressurser, kompetanse og tid.**
- Alle skoler i landet må ha skolebibliotek **drevet etter nasjonale retningslinjer**. Skolebibliotekene må ha en skolebibliotekar med **fagkompetanse** og de må prioriteres med både **tid** og **økonomiske ressurser**. Skolebibliotekarer bør ha mulighet til etterutdanning og å ta relevante kurs som sikrer god kunnskap om litteratur og lesing i tillegg til kompetanse på kildekritikk og informasjonskompetanse. Skolebibliotekarer som har tatt utdanning i skolebibliotek kunnskap ved UiA, får ikke brukt og utnyttet sin kunnskap, grunnet manglende tidsressurs.
- Det må jobbes med å skape en kultur for lesing både på skolen og i hjemmene. Det må settes av tid til lystlesing og tid til å gå på skolebiblioteket så ofte som mulig.
- Kulturfondordningen må utvides til å gjelde alle skoler/skolebibliotek i landet, slik at alle får det samme tilbudet. Skolene trenger tilgang på flere nye, aktuelle og gode bøker som vil skape leselyst blant elevene.

Har dere gode eksempler på hva som bidrar til leselyst?

- Skolebibliotekarer som har tid til å formidle og gjøre biblioteket koselig og levende med bokutstillinger, plakater, lesebamser, bokanmeldelser og mye mer.
- Skolebibliotek med nye og oppdaterte samlinger av bøker. Samlingene bør inneholde bøker som favner alle barn uansett lesenivå, alder og interesser. Det bør også være muligheter for å låne bøker på både nynorsk og bokmål og bøker på ulike språk.
- Åpent og bemannet skolebibliotek som sikrer at elevene får låne bøker minst en gang i uken
- Kultur for å lese blant voksne og barn på skolen. Oppfordringer til å lese i hjemmene.
- Kommuner som jobber med kultur for lesing både i hjemmene, på helsestasjoner, i barnehager, på skoler, bibliotek, litteraturhus mm.
- Leselystaksjoner både innad i skolen og nasjonale kampanjer

- Den kulturelle skolesekken bør ha enda flere forfatterbesøk og andre opplegg rundt litteratur. Dette bør utvides over hele Norge.
- Høytlesing, formidling av bøker og litterære samtaler vil skape mer leselyst. På skolen kan voksne lese for barn, både i skoletid og på SFO. En kan organisere økter der eldre elever leser for de yngre elevene.
- Forfattere som har fokus på hva barna liker å lese om og gir ut god og aktuell litteratur. Flere forfattere bør rette fokus på å få guttene til å få lyst til å lese!

Er det andre viktige områder vi må huske på?

- **Som det har kommet frem i media i det siste, er det store forskjeller på skolebibliotekene rundt om i landet, både innad i kommunene og fra kommune til kommune.** I Bergen har vi prøvd å få politikere og Etat for skole til å forstå behovet for felles, kommunale planer for skolebibliotek. Vi ønsker å kunne søke midler fra Udir for å utjevne de store forskjellene som er. Vi har møtt mye motstand fra kommunalt hold. Dermed er det viktig for oss at det kommer nye, nasjonale føringer, som sikrer ressurser, tid og gode planer for skolebibliotek.
- I lærerutdanningen bør skolebiblioteket tas med som en av de viktigste arenaene for å skape leselyst blant elever i skolen.
- Leselyststrategien må favne alle uansett alder, kjønn, gateadresse/skole, bostedskommune og sosial status.

Med vennlig hilsen

Ragnhild Haukeland, Cathrine Govenius, Kari Linda Schrøder-Bråtane og Liv Selvik Henriksen

Bergen, mai 2023